

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เจริญเติบโตและมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจังเป็นครั้งแรก เมื่อมีการบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 เรื่อยมา จนถึงปัจจุบัน (นรินทร์ สังข์รักษา, 2552 : 1) ทั้งนี้วัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจะมีลักษณะที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ กล่าวคือ มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายแรก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการจ้างงาน การสร้างรายได้ และถ่ายทอดความเจริญไปสู่ภูมิภาค ส่วนวัตถุประสงค์รองจะเน้นด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมุ่งที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมอันดีงามและโบราณสถานต่างๆ จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจากประเทศต่างๆ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ประเทศไทยจึงเป็นประเทศเป้าหมายที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะเดินทางมาพักผ่อน เนื่องจากมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น มีการเดินทางที่สะดวกสบาย ปลอดภัย และเป็นศูนย์กลางในหลายๆ ด้าน อาทิ ศูนย์กลางการบิน ศูนย์กลางสุขภาพแห่งเอเชียและศูนย์กลางสปา (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว, 2551: 1) รวมถึงการเป็นศูนย์กลางในการผลิตอาหารทางการเกษตร เป็นต้น

จากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลชุดปัจจุบัน รัฐบาลไทยได้มุ่งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของประเทศให้มากที่สุด และยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน และนำเงินตราเข้าสู่ประเทศได้อย่างมหาศาล ผลของการส่งเสริมอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติและคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน โดยใช้กระบวนการเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศ กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น และสนับสนุนการพัฒนาลาดการท่องเที่ยวให้มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม เป็นต้น (นรินทร์ สังข์รักษา, 2555: 12-13)

นอกจากนี้ประเทศไทยได้ประกาศคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เรื่อง แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 นับเป็นนโยบายแห่งชาติฉบับแรก มีการกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับ

โลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน” โดยมีเป้าประสงค์ 1) ชิดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น 2) รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเน้นการพัฒนากิจกรรมที่สร้างมูลค่าและคุณค่า 3) สร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน (แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 128 ตอนพิเศษ 67 ง 17 มิถุนายน 2554 : 25) การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่างๆ เป็นการสร้างรายได้ให้กับประเทศชาติ เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจบริการอย่างหนึ่ง สามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นจำนวนมหาศาล เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามา ก็จะนำเงินตรามาใช้จ่าย ซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจ ทั้งอาจจะช่วยลดการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศได้ทางหนึ่ง กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ และช่วยให้เกิดการกระจายรายได้สู่ประชาชนในทุกส่วนที่มีสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งยังสร้างชื่อเสียงให้แก่ประเทศ ทำให้ได้เป็นที่รู้จักของนานาชาติได้อีกทางหนึ่งด้วย (นรินทร์ สังข์รักษา, 2555 : 1-2) จึงเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญและมีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ที่ดำเนินการโดยชุมชนเรียกว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism : CBT) เป็นการจัดการท่องเที่ยวหรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นที่อาศัยคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์และก่อให้เกิดรายได้ของชุมชน ทั้งยังเป็นภูมิปัญญาของชุมชนที่สามารถพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์และสร้างรายได้ให้กับชุมชน (นรินทร์ สังข์รักษา, 2555 : 197-198)

พื้นที่ของประเทศไทยเป็นแหล่งของอารยธรรมมาแต่โบราณกาล ดังมีหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงให้เห็นร่องรอยความเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรม ซึ่งเริ่มตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก แหล่งที่ปรากฏมีทั้งศาสนสถานที่เป็นพุทธสถานและฮินดูสถาน ในปัจจุบันสถานที่ดังกล่าวยังคงใช้ประกอบพิธีทางศาสนา มีทั้งโบราณสถานที่ยังคงสภาพเกือบสมบูรณ์ รวมทั้งสถานที่ที่เป็นซากปรักหักพัง ซึ่งบางแห่งได้รับการบูรณะดูแลรักษาและบางแห่งยังขาดการบูรณะ สถานที่เหล่านี้ทำทลายความอยากรู้อยากเห็นของคน โดยทั่วไป จึงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจของประชาชนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ (นพวงษ์ พิรุณ, 2525 : 39-42) โบราณสถานที่ยังคงสภาพความเป็นมาของชาติดังกล่าวปรากฏอยู่ทั่วไป จากเหนือสุดของประเทศถึงใต้สุดของประเทศ ซึ่งมีซากเมืองโบราณของอาณาจักรและวัดวาอารามที่ยังคงสภาพ ให้เห็นร่องรอยความเจริญอย่างยิ่งของอาณาจักรในสมัยนั้นๆ ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ชาวไทยทุกคนภาคภูมิใจในความเป็นอารยะที่มีประวัติอันยาวนาน จากหลักฐานที่เป็นโบราณวัตถุสถานที่ที่มีอยู่มากมาย เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติไทยมีความรุ่งเรืองพัฒนาไปตามๆ กัน มรดกทางวัฒนธรรมในรูปของขนบธรรมเนียมและประเพณียังคงสืบสายมาจนถึงปัจจุบัน ประเพณีต่างๆ มีปรากฏอยู่ทุกภาคของประเทศ ขณะนี้รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนฟื้นฟูอย่างจริงจัง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมของแต่ละภาคให้คงอยู่ และสนับสนุนให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในหมู่มุคนไทยและชาวต่างประเทศ ในส่วนของ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น คือปัจจัยอันสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ คือเรื่องซึ่งจิตใจให้มีการเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศ และจากต่างประเทศ ผลที่เกิดขึ้นก็คือประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

หากจะกล่าวถึงเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งในอดีตมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างยิ่งนั้น จังหวัดราชบุรีนับว่าเป็นเมืองที่สมกับคำกล่าวนี้ ทั้งนี้เนื่องจากการสำรวจคูโบราณสถานที่ยังเหลือเป็นพยานอยู่ “เช่นเมืองโบราณคูบัว จังหวัดราชบุรี เป็นอาคารพุทธศาสนาในลัทธิมหายานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง จากร่องรอยหลักฐานที่ปรากฏให้เห็น สันนิษฐานได้ว่า น่าจะเป็นฐานของวิหาร เนื่องจากมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีบันไดขึ้นไปสู่ลานประทักษิณชั้นบนทางด้านทิศตะวันออก ฐานประดับด้วยซุ้ม และเสาอิงที่แต่เดิมเคยมีรูปพระโพธิสัตว์ทำด้วยปูนปั้นประดับตกแต่ง เพราะวาปัจจุบันยังมีรูปพระโพธิสัตว์ทำด้วยปูนปั้นประดับตกแต่งที่มีลักษณะ และสัดส่วนที่เข้ากันได้กับซุ้ม และเสาอิงที่เก็บรักษาไว้ที่วัดโฆลงสุวรรณคีรีบางส่วน” (ฉัฐพล บุญอุทิศ, 2546 : 12-13) นอกจากจะเป็นเมืองเก่าแก่ในอดีตแล้ว ยังเป็นเมืองโบราณที่ได้มีการค้นพบในช่วงเริ่มต้นของการศึกษาด้านโบราณคดี ซึ่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ เหล่านี้ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม อันแสดงให้เห็นถึงรากฐานของการเป็นสังคมไทย เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ชี้ให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาอันยาวนานของชาติ ทั้งยังเป็นประจักษ์พยานสำคัญที่แสดงว่าชาติไทยมีอารยธรรมเจริญรุ่งเรืองมานานนับศตวรรษ เพราะสิ่งเหล่านั้นเกิดจากความคิด พลังศรัทธาและการสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษไทย สมควรที่จะต้องช่วยกันดูแลปกป้องคุ้มครองและรักษาไว้เพื่ออนุชนรุ่นหลังต่อไป

แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ซึ่งเป็นชาติที่เก่าแก่อันมีอารยธรรมแต่โบราณกาล ดังปรากฏมีศิลปวัฒนธรรมประจำชาติสืบทอดให้เห็นเป็นประจักษ์พยานอยู่เป็นจำนวนมาก และนอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ยังแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย ที่สร้างสรรค์ประวัติศาสตร์สถานเป็นอนุสรณ์แสดงถึงศิลปวัฒนธรรมกลางแจ้ง ถึงแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะสร้างด้วยวัสดุที่คงทน ซึ่งมักเป็นสิ่งก่อสร้างที่ค่อนข้างแข็งแรงมั่นคง จึงคงสภาพมาจนถึงปัจจุบันนี้แต่อาจจะมีความชำรุดทรุดโทรมมากบ้างน้อยบ้างตามแต่สภาพ และก็เสื่อมสลายได้ถ้าขาดการดูแลรักษา ดังกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันว่า “การสร้างอาคารสมัยนี้คงจะเป็นเกียรติสำหรับผู้สร้างคนเดียว แต่เรื่องโบราณสถานนั้นเป็นเกียรติของชาติ อิฐเก่าๆ แผ่นเดี๋ยวมี่ค่าควรที่จะช่วยกันรักษาไว้ ถ้าเราขาดสุโขทัย อุทยาน และกรุงเทพมหานครแล้ว ประเทศก็ไม่มี ความหมาย” (โสภณ จงสมจิต, 2530: 2)

จังหวัดราชบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง 100 กิโลเมตร เป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางการค้าของภาคตะวันตก เป็นชุมชนการขนส่ง และการขนถ่ายสินค้า มายาวนานทั้งทางรถไฟ รถยนต์ โดยเฉพาะการขนส่งสินค้าการเกษตร เพื่อเข้าสู่ตลาดในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้ง ประกอบกับโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดมีการพัฒนาการเกษตรในทุกด้าน อีกทั้งมีแม่น้ำแม่กลอง ทำให้สภาพดินและแหล่งน้ำมีความอุดมสมบูรณ์

สามารถปลูกพืชและสัตว์เศรษฐกิจได้หลายชนิด (ศาลากลางจังหวัดราชบุรี.2555) เศรษฐกิจหลักของจังหวัดราชบุรีจึงมีสภาพทั้งเกษตรกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และเป็นศูนย์กลางการบริการของส่วนราชการต่างๆ มีการรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนที่หลากหลาย ได้แก่ คลัสเตอร์สุกรคุณภาพ การผลิตนมสด การเลี้ยงกุ้งก้ามกราม การปลูกกล้วยไม้ การแปรรูปผักผลไม้ การต่อตัวถังรถยนต์โดยสาร เครื่องเคลือบดินเผา และที่สำคัญจังหวัดราชบุรียังเป็นเมืองโบราณที่ได้มีการค้นพบในช่วงเริ่มต้นของการศึกษาด้านโบราณคดี โบราณสถานและโบราณวัตถุ เหล่านี้ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม แสดงให้เห็นถึงรากฐานของการเป็นสังคมไทย เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ชี้ให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาอันยาวนานของชาติ ทั้งยังเป็นประจักษ์พยานสำคัญที่แสดงว่า ชาติไทยมีอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองมานานนับศตวรรษ สิ่งเหล่านี้เกิดจากความคิด พลังศรัทธาและการสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษไทย สมควรที่จะต้องช่วยกันดูแลปกป้อง คุ้มครองและรักษาไว้เพื่ออนุชนรุ่นหลังต่อไป

จังหวัดราชบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงหลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เขาแก่นจันทร์ พระปรางวัดมหาธาตุวรวิหาร เมืองโบราณคูบัว จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว วัดหนองหอย ถ้ำเขabin พิพิธภัณฑสถานใหญ่วัดขนอน วัดเขาช่องพราน วัดคงคาราม ถ้ำจอมพล ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ธารน้ำร้อนบ่อคลึง เขาระโอม อุทยานหุ่นขี้ผึ้งสยาม ตลาดเจ็ดเสมียน 119 ปี และศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ฯลฯ (ราชบุรี, 2553 : 26-63 ; ผู้ว่าฯ ชวนกิน ชวนซื้อ ชวนเที่ยว ชวนพักราชบุรี, 2553 : 11-163) จึงเกี่ยวข้องเชื่อมโยงในธุรกิจหลายธุรกิจ เช่น ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจสินค้าที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ซึ่ง OTOPT มีชื่อถึง 371 ราย 232 ผลิตภัณฑ์ (กรมการพัฒนาชุมชน,2554) ซึ่งมีความเชื่อมโยงในการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี

การเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีมีอัตราเติบโตเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 0.61 โดยผู้เยี่ยมชมคนไทยลดลงร้อยละ 2.61 แต่ชาวต่างชาติมีอัตราเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.68 จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวต่างชาติมีอัตราเพิ่มขึ้น แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีอัตราลดลง อัตราการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีมีอัตราเพิ่มขึ้นมีผลมาจาก มีการจัดงานเทศกาลและกิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีในจังหวัดราชบุรี อาทิเช่น “งานเที่ยวราชบุรี ปี 2004” ซึ่งมีกิจกรรมที่ถูกจัดขึ้นมากมาย เช่น การจัดงานประกวดพระเครื่อง และงานประกวดผัก ผลไม้ และผลิตภัณฑ์การเกษตร นอกจากนี้ช่วงปลายปียังมีการจัดการแข่งขันกีฬาแห่งชาติที่จังหวัดราชบุรี ในชื่อ “ราชบุรีเกมส์” ซึ่งทำให้จังหวัดราชบุรีเป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและต่างชาติ และปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีเติบโตเพิ่มขึ้น คือ การมีภูมิประเทศหลากหลายรูปแบบ เป็นดินแดนวัฒนธรรม ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง และสายหมอกแห่งขุนเขาตะนาวศรี โดยนับจากพื้นที่ราบต่ำลุ่มน้ำแม่กลองเป็นแหล่งเกษตรกรรมปลูกพืชผักผลไม้เศรษฐกิจหลายชนิด สู่พื้นที่สูงเทือกเขาตะนาวศรี ทอดตัวยาวทางทิศตะวันตกจรดชายแดนไทย-พม่า จึงเป็นเมืองที่มากด้วยความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วิถีชีวิต วัฒนธรรม เชื้อชาติ ศิลปหัตถกรรม พื้นบ้าน ถ้ำ ลำธาร ป่าเขา ธรรมชาติอันงดงาม ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่น่าสนใจเรียกร้องให้ผู้มาเยือนได้มาเที่ยวชม และสัมผัสเรื่องราวต่างๆของจังหวัดราชบุรี (เที่ยวชมราชบุรี, 2553.: คำนำ) สำหรับพาหนะที่นิยม

ใช้เดินทางเข้ามาในจังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่จะนิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว รองลงมาคือ รถโดยสารประจำทาง ในการเดินทางแต่ละครั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยประมาณ 1.73 วัน จะเห็นได้ว่ามีอัตราเฉลี่ยลดลงจากปีที่ผ่านมา และจากจำนวนนักท่องเที่ยว คีนพัก และการใช้จ่ายต่อคนแต่ละวันประมาณ 937.39 บาท มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.97 เมื่อนำมาคำนวณหารายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 226.07 ล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันประมาณ 583.44 บาท ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในแหล่งท่องเที่ยว รวมเป็นเงิน 180.23 ล้านบาท เมื่อรวมรายได้ทั้งหมดที่เกิดจากการท่องเที่ยวภายในประเทศโดยไม่นับรวมค่าใช้จ่ายในการเดินทางระหว่างจังหวัดรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 406.30 ล้านบาท ดังนั้นผู้เยี่ยมชมเยือนมีค่าใช้จ่ายระหว่างอยู่ในจังหวัดราชบุรี ประมาณ 738.62 บาทต่อคนต่อวัน สำหรับสถานการณ์ด้านการพักแรม พบว่ามีจำนวนที่พักทั้งสิ้น 14 แห่ง โดยไม่มีอัตราขยายตัวเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากปีที่ผ่านมา มีห้องพักจำนวน 613 ห้อง ลดลงร้อยละ 0.33 และอัตราการเข้าพักเฉลี่ยร้อยละ 22.57 ซึ่งมีอัตราลดลงร้อยละ 0.34 โดยนักท่องเที่ยวมีระยะเวลา พำนักเฉลี่ยในสถานพักแรมเพิ่มขึ้นคือ 1.50 วัน (สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี, 2553)

จึงเห็นได้ว่า จังหวัดราชบุรีมีศักยภาพในเรื่องของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรีที่สำคัญ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง ได้แก่ 1) เมืองโบราณคูบัว รวมถึงจิปถะถันท์สถานบ้านคูบัว 2) ทุ่งใหญ่วัดขนอน 3) จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม ของจังหวัดราชบุรี เป็นต้น ในขณะที่บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 286-288) ได้อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ 2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน 3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม 4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก 5) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา 6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ 7) ภาษาและวรรณกรรม 8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร 9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ ดังนั้นในการพัฒนาหมู่บ้าน OTOP จำนวน 4 ด้านด้วยกัน คือ การพัฒนาทางด้านชุมชน การพัฒนาทางด้านผลิตภัณฑ์ การพัฒนาทางการท่องเที่ยว และการพัฒนาทางการอนุรักษ์ ประกอบกับในปี 2548 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้เปิดตัวเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเส้นทางภาคกลาง "เที่ยวราชบุรี สัมผัสกลิ่นอายล้านนา เลือกซื้อหาผ้าตีนจก" ตามโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product : OTOP) โดยคัดเลือกชุมชนที่มีความพร้อมเชื่อมโยงแหล่งผลิตสินค้าชุมชนกับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัดราชบุรี อันเป็นการดำเนินงานต่อเนื่องจากโครงการหมู่บ้านอุตสาหกรรมชนบทเพื่อการท่องเที่ยวหรือเจบิค (Japan Bank for international Cooperation : JBIC) ของ ททท. และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

หากพิจารณาถึงปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรีมิได้ประสบความสำเร็จหรือสวยหรูดังที่ว่า แต่เป็นเพียงการท่องเที่ยวแบบหนึ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีที่ยังไม่สามารถสร้างมูลค่าเหมือนการท่องเที่ยวกระแสหลัก ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศมักให้ความ

สนใจกับการท่องเที่ยวในกระแสหลัก อาทิเช่น การท่องเที่ยวตลาดน้ำ ทางน้ำ ทะเล ภูเขา แหล่งบันเทิงต่างๆ ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ความเป็นสมัยใหม่ อาหารการกิน ทั้งที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีอัตลักษณ์ ความโดดเด่น แต่ปัญหาคือ การขาดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นระบบ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวชุมชนรูปแบบหนึ่งที่ชุมชนสามารถจัดการด้วยตนเอง (Self-determination) ทั้งยังเป็นการให้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ที่สามารถนำคุณค่ามาสู่มูลค่าในเชิงเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์ (Creative Economy) รั้งสรรค์ธรรมชาติ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมชุมชนทำให้เกิดการเชื่อมโยงในการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน และส่งผลต่อรายได้ของชุมชนแบบพอเพียง ในขณะที่การดำเนินงาน โครงการพัฒนาหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว หมู่ที่ 6 ตำบลคูบัว อำเภอเมือง เป็นหนึ่งใน 80 แห่งที่เป็น OTOP Village Champion (กรมการพัฒนาชุมชน, 2548) ได้เลือกเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว กับผลิตภัณฑ์ผ้าชิ้นดินจก ผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล-ไม้มะพร้าว ชล่วย แคนทีผลิตในชุมชนแห่งนี้ แต่ปัญหาในการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ได้เกิดปัญหา ในเรื่องการจัดการท่องเที่ยว ทั้งป้ายบอกทางการประชาสัมพันธ์ มัคคุเทศก์ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ และอื่นๆที่ยังไม่สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจมาเยือนในรูปแบบนี้ได้อย่างยั่งยืน จึงเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่ล้มเหลว และไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ในจังหวัดราชบุรี (สัมภาษณ์อุดม สมพร, 2553)

นอกจากนี้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กำหนดปณิธานว่า “มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศในวิชาชีพ ระดับสากล เป็นผู้นำในการพัฒนาบุคลากร การวิจัย นวัตกรรมทางการศึกษา อนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” และกำหนดวิสัยทัศน์ ว่า “คณะศึกษาศาสตร์ เป็นหน่วยงานที่มีความเป็นเลิศทางการศึกษา (Excellent Educational Organization: EEO) ด้านการวิจัย การผลิตและพัฒนาครู ตลอดจนให้บริการทางการศึกษาทุกประเภทได้อย่างครอบคลุมครบทุกด้านในระดับมืออาชีพ ภายในปี ค.ศ. 2015” (คณะศึกษาศาสตร์ : online) ในขณะที่ผู้วิจัยได้ขอเปิดวิชาใหม่ ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2552 คือ รายวิชา 646243 การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Tourism for Education) สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีของคณะศึกษาศาสตร์และทุกคณะในมหาวิทยาลัยศิลปากร เหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งสอนในวิชานี้ สามารถที่จะเชื่อมโยงด้วยการนำผลการวิจัยมาถ่ายทอดให้กับนักศึกษา หรือให้นักศึกษาได้ไปท่องเที่ยว ศึกษา/เรียนรู้ จัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ ผ่านประสบการณ์ และถ่ายทอดเรื่องราวจากประสบการณ์ชีวิต (Life Story) ของศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย การทำประโยชน์ในการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา รวมถึงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรี นอกจากนี้การวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีเกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้มีส่วนช่วยในการส่งเสริม สนับสนุน ด้วยการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อันเป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ ทั้งยังสามารถสร้างคุณค่า (Value) ให้เกิดมูลค่า (Value Added) คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

(Sustainable Development Tourism) ตลอดจนสร้างแรงจูงใจของนักศึกษาหรือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา อันเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่อารยธรรม จังหวัดราชบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระดับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในอยู่อารยธรรมจังหวัดราชบุรี และเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในอยู่อารยธรรมตามลักษณะส่วนบุคคล
2. ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในอยู่อารยธรรม จังหวัดราชบุรี และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในอยู่อารยธรรมตามลักษณะส่วนบุคคล
3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอยู่อารยธรรม จังหวัดราชบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในอยู่อารยธรรมที่แตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคล
2. ระดับความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในอยู่อารยธรรมที่แตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคล

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ และขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ก. ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มนักท่องเที่ยว

1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดราชบุรี ในปี 2553 มีนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี จำนวน 1,115,221 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี, 2553)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยการเปิดตาราง Krejcie R. V. and Morgan D.W. 1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 384 คน แต่การวิจัยครั้งนี้ กำหนด 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

1.1.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ปัจจัยเกี่ยวกับการเดินทาง ได้แก่ ประสบการณ์การท่องเที่ยว ถิ่นที่อยู่ที่เกิดทางมา ประเภทกลุ่มเดินทาง วิธีการในการเดินทาง และสื่อประชาสัมพันธ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการบริการ ด้านการเดินทาง ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านจุดมุ่งหมายในการเดินทาง

1.2 กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว 3 แห่ง ของจังหวัดราชบุรี จำนวน 110 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี, 2553)

กลุ่มตัวอย่างได้จากการเปิดตาราง Krejcie & Morgan (1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 86 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

1.2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรม อู่อารยธรรม ได้แก่ ด้านกายภาพหรือภูมิทัศน์ ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านอำนวยความสะดวกหรือบริการพื้นฐาน ด้านความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ข. ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) จำนวน 17 คน สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 12 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอู่อารยธรรมในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม 3 วัด ได้แก่ 1) วัดโขลงสุวรรณคีรีที่ตั้งของเมืองโบราณคูบัว และจิปาณะภัณฑสถานบ้านคูบัว 2) วัดขนอนหนังใหญ่ และ 3) วัดคงคาราม ที่ตั้งของจิตรกรรมฝาผนังและกุฏิ 9 ห้องของจังหวัดราชบุรี

ขอบเขตด้านเวลา ดำเนินการวิจัย 1 ปี

นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญกับการศึกษา การเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับมรดกประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา และวัฒนธรรมที่ดึงดูดความสนใจ รวมถึงส่วนสำคัญทางประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน สถานที่จัดแสดงวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน งานประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตชาวบ้านในชนบท และสถานที่ต่างๆที่มนุษย์สร้าง

ขึ้นเพื่อความเพลิดเพลิน ศิลปะ ละคร การแสดงดนตรีสากล การแสดงพื้นบ้าน ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา หัตถกรรมงานฝีมือ และการกระทำอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอุ่อารยธรรมจังหวัดราชบุรีทั้ง 3 วัดได้แก่ 1) วัดโขลงสุวรรณคีรีที่ตั้งของเมืองโบราณคูบัว และจิปาละกัณฑ์สถานบ้านคูบัว 2) วัดขนอนหนังใหญ่ และ 3) วัดคงคาราม ที่ตั้งของจิตรกรรมฝาผนังและกุฏิ 9 ห้องของจังหวัดราชบุรีใน 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพหรือภูมิทัศน์ ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านอำนวยความสะดวกหรือการบริการพื้นฐาน ด้านความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย

1. **การจัดการด้านกายภาพหรือภูมิทัศน์** หมายถึง การจัดการด้านการอนุรักษ์ ดูแล รักษา การปรับปรุงพื้นที่ การจัดการทางทัศนียภาพ และการจัดเนื้อหาของแหล่งท่องเที่ยวอุ่อารยธรรมในจังหวัดราชบุรี

2. **การจัดการด้านแหล่งเรียนรู้** หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับการให้ความรู้เกี่ยวกับอุ่อารยธรรมในจังหวัดราชบุรี ได้แก่ การจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การจัดคู่มือนำชม การจัดให้มีวิทยากรนำชม การจัดทำแผ่นป้ายประจำสถานที่ การจัดทำสื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ได้ เช่น เว็บไซต์ ภาพถ่าย ภาพนิ่ง เป็นต้น

3. **การจัดการด้านอำนวยความสะดวกหรือการบริการพื้นฐาน** หมายถึง การจัดการด้านความสะดวก และบริการให้แก่นักท่องเที่ยวในอุ่อารยธรรมของจังหวัดราชบุรี ได้แก่ การจัดทำเส้นทางไปยังสถานที่ต่างๆ การจัดทำที่นั่งพัก การจัดสถานที่จอดรถ การจัดทำห้องสุขา การจัดการระบบระบายน้ำ การจัดหาภาชนะรองรับขยะ เป็นต้น

4. **การจัดการด้านความปลอดภัย** หมายถึง การสร้างความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวและเป็นการสร้างความปลอดภัยให้กับสถานที่ท่องเที่ยวอุ่อารยธรรมในจังหวัดราชบุรี เช่น การป้องกันความเสียหายเสื่อมโทรม การควบคุมการใช้งาน การควบคุมนักท่องเที่ยว และการควบคุมสภาพแวดล้อม เป็นต้น

5. **การจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน** หมายถึง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวอุ่อารยธรรมในจังหวัดราชบุรี

อุ่อารยธรรมคูบัว หนังใหญ่ และจิตรกรรมฝาผนัง หมายถึง ถิ่นสถานอารยธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ เมืองโบราณ จิปาละกัณฑ์สถานบ้านคูบัว วัฒนธรรมชาติพันธุวรรณาของอำเภอเมือง หนังใหญ่ และจิตรกรรมบนฝาผนังในวัดของอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี

แรงจูงใจในการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งใดๆที่กระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทางเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยว หรือพลั้งภายในที่กระตุ้นให้บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางเป้าหมายที่ต้องการในการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายและจิตใจโดยศึกษาใน 6 ด้าน คือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ การเดินทาง การประชาสัมพันธ์ และจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. **สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว** หมายถึง ปัจจัยที่เป็นพลังหรืออำนาจในการกระตุ้นให้มนุษย์เกิดการรับรู้ในการต้องการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวอยู่อารยธรรมในจังหวัดราชบุรี

2. **สิ่งอำนวยความสะดวก** หมายถึง ปัจจัยที่เป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่ร่างกายของแต่ละบุคคลในขณะที่ท่องเที่ยวอยู่อารยธรรมในจังหวัดราชบุรี

3. **การบริการ** หมายถึง การให้ความสะดวกสบายและความพึงพอใจต่อบุคคลหรือผู้รับบริการที่มีความต้องการจะใช้บริการนั้นๆ บริการที่ได้จัดให้แก่ักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น สถานที่จอดรถ ห้องสุขา เป็นต้น

4. **การเดินทาง** หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยพิจารณาจากจำนวนครั้งในการเดินทาง ถิ่นที่อยู่ที่เดินทางมา ประเภทของกลุ่มในการเดินทาง และวิธีที่ใช้ในการเดินทาง

5. **การประชาสัมพันธ์** หมายถึง การเผยแพร่ข่าวสารต่างๆของสถานที่จัดท่องเที่ยวให้ประชาชนหรือนักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจข้อเท็จจริง สามารถโน้มน้าวจิตใจเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจสนับสนุนและทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ

6. **จุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยว** หมายถึง เป้าหมายในการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้ตั้งใจเอาไว้ตามความต้องการของตนเอง และพยายามทำให้บรรลุผลสำเร็จตามต้องการนั้นๆ

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การแสวงหาหรือศึกษาวิธีการหรือแนวปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอยู่อารยธรรมจังหวัดราชบุรี ทั้ง 3 แห่งคือ เมืองโบราณ จิปาถะภักดิ์สถานบ้านคูบัว อำเภอเมือง วัดขนอนนั้งใหญ่ และวัดคงคาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้มาเยือนหรือบุคคลใดๆก็ตามที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในการเดินทางใดๆก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ ทั้งนี้รวมถึง ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว นักท่องเที่ยวที่ค้างคืนและนักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมอยู่อารยธรรมในจังหวัดราชบุรี

2. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรม ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี สามารถนำเอาข้อมูลไปปรับใช้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้โดยตรง

3. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมอยู่อารยธรรม และความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศิลปวัฒนธรรมตามลักษณะส่วนบุคคล

4. ทำให้ทราบสภาพปัญหา ข้อจำกัดของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผู้ประกอบการในจังหวัดราชบุรี และนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผู้ประกอบการในจังหวัดราชบุรีได้อย่างเหมาะสม

5. นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม รวมถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรนำผลการวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนวิชาการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Tourism for Education)

การเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนและการนำไปใช้ประโยชน์

1. การเชื่อมโยงผลการวิจัยกับรายวิชาในการจัดการเรียนการสอนวิชา 464243 การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Tourism for Education) 3 (2-2-5) 3 หน่วยกิต โดยให้นักศึกษาได้ศึกษา ดูงาน และทัศนศึกษา (Field Trip) ในสถานที่กำหนด 3 แห่ง คือ 1) เมืองโบราณคูบัว และพิพิธภัณฑ์สถานบ้านคูบัว 2) หนองใหญ่ วัดขนอน 3) จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม ของจังหวัดราชบุรี และสถานที่สำคัญเชิงศิลปวัฒนธรรมในภาคตะวันตก

2. การส่งเสริมและสนับสนุนทางวิชาการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม จากการนำนักศึกษา ร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ของเมืองโบราณ และพิพิธภัณฑ์สถานบ้านคูบัว หนองใหญ่ วัดขนอน จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม และพิพิธภัณฑ์วัดคงคาราม รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนและนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้สิ่งดีๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่กำหนด

3. นักศึกษาต้องทำกิจกรรมในวิชานี้ คือ การศึกษาค้นคว้า การศึกษา ดูงาน และทัศนศึกษา (Field Trip) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ รวมถึงการเป็นอาสาสมัครพิเศษเฉพาะกิจ ให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยในผู้ประกอบการในจังหวัดราชบุรี ตามความสนใจของนักศึกษา